

másik objektum, amely nemcsak a „J” és „K”, hanem az „L” és „M” szelvények területére is kiterjedt. Ez utóbbi betöltésének csak a legalját dokumentálhattuk, felső részét későbbi beásások bolygatták. Oldalfalai mentén körben végig megfigyelhető volt egy árokszerű beásás, melynek betöltése sötétebb barna talajjal keveredett. Ez a beásás az építmény agyagos járósíntjével egy szinten jelentkezett. A járósínt színében és anyagában nem vált el a felette levő betöltéstől, de annál jóval keményebb volt. A járósíntbe taposva egy pénzérmét is találtunk. További leletanyaga: 13. századi fazéktöredékek, üvegtöredék, kevés állatcsont. A „K” szelvény legtöbb objektuma a 15–16. századokra keltezhető. Egy beásásból több öntőtégely töredéke is előkerült.

A „K” szelvény D-i fala a telek utcafront felőli lezárása. A telek Ny-i széle statikai okokból nem volt bontható, ezért a metszetal is 4 m-rel a telek széle előtt ér véget. A fal legfelső részén újkori és jelenkori sóderes, kavicsos és szürke agyagos járósíntek láthatók. Az utca jelenlegi szintjéhez képest mintegy 60–80 cm-es mélységben a barokk kori falazathoz köthető, kavicsos építési szint húzódik. Alatta a rendkívül intenzív használatra utaló 1–1,5 m vastag, 14–17. századi feltöltés látható. A 16–17. századi réteg 30–40 cm vastag, szürke, hamus, koromszemcsés. Alatta a 15–16. századhoz legalább két, kormos-paticsos pusztulási réteg köthető, ennek legalján látható a 14. századi K21 sütőkemence metszete. Ez alatt húzódik 40–50 cm vastagon a viszonylag homogén, barna, homokos, 13–14. századi feltöltés, ebben kerültek elő a K25 és K26 objektumok. Belső járósíntek ezen a metszeten nem voltak megfigyelhetők.

Az „L” szelvény kisebb részét és az „M” szelvénynek csaknem teljes területét egyetlen objektum beásása foglalta el. Alján, az „M” szelvény DNy-i részén, mintegy 340 cm-es mélységben vált el a kemény, szürkésbarna, agyagos járósínt, melyre három lépcsőfok tartott. A lépcsőfokok szélein feltárt két falsíkból és a lépcsőfokokból ítélve itt valamikor egy pince helyezkedett el, az általunk bontott beásás pedig eredetileg a pincegádor lehetett. A pince a jelenlegi utca alatt folytatódhat, amelynek szintje a korábbiakban többször is megsüllyedt. A járósínttről 14–15. századi cserepek kerültek elő; a pince tehát középkori lehetett és kb. a 16. századig használhatták. Ekkor felhagyták, és a mintegy 3 m-es beásás elkezdett feltöltődni. A vastag feltöltődés leletanyaga meglehetősen egységes: legnagyobb részt 16–17. századi kerámiából tevődik össze. A 16. századi rétegben, az „L” szelvény ÉNy-i sarkában női fejlet ábrázoló terrakotta kisplasztikát találtunk.

Amikor az objektum félig feltelt, akkor építettek egy kályhát egy olyan lakóépítmény részeként, melynek nem maradt ránk más nyoma. Teljes betemetődése után a 16. vagy a 17. században épült meg a sárga agyagba rakott, téglákkal vegyesen falazott kőfal, amelynek csonkja a szelvény DNy-i sarkában 40 cm-es mélységben jelent meg. Jellegében teljesen azonos a tavalyi év során a „H” szelvényben megfigyelt kőfallal, amelyet a 16.

századra kelteztünk. A falazatban néhány téglatöredék is látható volt. A fal alját kb. 110 cm-es mélységben találtuk meg.

Munkatársak: Kecskés Anita régész; Bíró István, Kóka István ásatási technikusok, Érdi Benedek geodéta.
RÁCZ TIBOR ÁKOS

554. Vác, Köztársaság utca 19.

(KÖH 12172)

(Pest megye) Kk

A 3081 hrsz.-ú ingatlanon raktárakat, kiállítóhelyiségeket kívántak létrehozni, ami előtt próbafeltárást végeztünk 2010 szeptemberében. A beruházási területen egy 2×17 m, valamint két 2×2 m alapterületű szelvényt nyitottunk. A kis felületű szondák az álló épületek alapjainak vizsgálatára irányultak. A 34 m² alapterületű szelvényt a majdani épületek helyére jelöltük ki. Betöltését 150–160 cm-es mélységig munkagéppel távolítottuk el. Szelvényfalunk az egyik oldalon teljes egészében egybeesett egy 19. századi építmény felmenő falával. Ennek két főfala és két osztófala merőlegesen elhelyezkedve szintén megjelent a szelvényben. Betöltésében 19–20. századi leleteket találtunk. 150 cm-es mélységben értük el az épület élükre rakott téglákból kirakott padozatát. Valamivel magasabban, az épületen kívül előkerült a 19. századi járósínt is.

A téglapadozat alatt, még további 100–150 cm-es mélységben kerültek elő a telek középkori–késő középkori rétegsorai. A legmarkánsabban jelentkező rétegek:

1. A téglasor alatt 30–40 cm vastagon kevés kavicsos és sok koromszemcsével kevert, sötét barnásszürke, agyagos talaj (16–17. századi leletekkel).

2. Alatta 20–50 cm vastagon kavicsos-sóderes, szürke, agyagos talaj, benne kemény, sárga agyagos járósíntek (16. századi leletekkel).

3. Alatta 30–50 cm vastagon paticsos omladékkal kevert, sárga agyagszemcsés, hamus, koromszemcsés, barnásszürke, agyagos talaj (15. századi leletekkel).

4. Alatta letaposott, sárga járósínt, a szintről induló beásásokkal (14–15. századi leletekkel).

5. Alatta homogén, sötétbarna, homokos talaj (14. századi leletekkel).

A homogén, sötétbarna, homokos feltöltésbe néhány gödör mellett egy cölöpvázás építmény sorba rendeződő cölöphelyei mélyedtek bele, 15. századi kerámiaanyaggal.

A szelvény D-i végében egy 13–14. században használt, téglalap alakú, igen nagyméretű, földbe mélyített építmény maradványait tártuk fel. Betöltése faszén/koromszemcsékkel, sárga agyagfoltokkal erősen kevert, világosszürke, agyagos talaj, legalján barna, homokos, koromszemcsés talaj. A beásás alját 4 m-es mélységben értük el; itt már a sárga, homokos altalaj jelentkezett. Az építménynek egyik oldalát, lekerekített sarkát és egy cölöphelyét találtuk meg. Padlója nem volt, járósíntje alig volt érzékelhető. Betöltéséből pénz, üvegtöredék-

kek, fémek (kulcs, vas- és bronztüredékek), állatcsont, valamint fazekak, korsók, tálak türedékei kerültek elő.

A késő középkori rétegekből szintén jelentős mennyiségű kerámia (fazék-, palack-, szilketüredékek, kályhaszemek), állatcsont, fémlelet (bronzedény türedéke, gyűszű) és néhány pénz származott.

A leletanyagot a váci Tragor Ignác Múzeumban helyeztük el.

Munkatársak: Bíró István, Hostyinszky Attila, Kóka István technikusok; Érdi Benedek geodéta; Zay Orsolya, Rákóczi Gergely régészhallgatók (ELTE).

RÁCZ TIBOR ÁKOS – KECSKÉS ANITA

555. Vác, Német város

(MRT XIII/2 k. 31/3 lh., KÖH 12066)

(Pest megye) Kö

Vác város központjában a „Fő utca – Fő tér” program II. ütemének kivitelezési munkálatai során több helyszínen is végrehajtották a régi közművezetékek cseréjét. Az új vezeték szinte kivétel nélkül a régi nyomvonalra kerültek. A 60–70 cm széles, nehezen hozzáférhető árokban bolygatatlan régészeti jelenségeket ritkán találtunk, a legtöbb esetben csak a rétegsorokat dokumentálhattunk az árok megtisztított oldalán. Régészeti megfigyeléseket az Eötvös, Eszterházy, Görgey, Katona Lajos, Széchenyi utcákban tartottunk 2010. április 7. és szeptember 8. között.

Eötvös utca

Az Eötvös u. 2. sz. alatt augusztus 10–12. között végeztek szennyvízcsatorna bekötési munkálatokat. A 60–80 cm széles közműárokot DDNy-i irányban 6 m hosszan vezették be a telek belterületére az utca gerincében húzódó fővezetékéről. Részben a régi szennyvízcsatorna nyomvonalára bontottak rá, de részben bolygatatlan talajt is kiástak. A bolygatatlan részen dokumentálhatóak voltak a kultúrrétegek: legfelül kevert, szürke, hamus feltöltés, alatta 50 cm-es mélységben paticsstörmelékes réteg, alatta sárga homokos feltöltés, majd ez alatt helyezkedett el mintegy 50 cm vastagon a 14–15. századi barna, enyhén kevert betöltés. 170–180 cm-es mélységben a markoló még nem érte el a bolygatatlan talajt. Ezen a szinten kormos-hamus réteget regisztráltunk, ami nagy valószínűséggel egy 13–14. századi ház pusztulásával hozható kapcsolatba. A háznak 40–50 cm vastag paticsos omladékát dokumentálhattuk az árok D-i végében, ill. ez alatt a kemény, meszes, agyagos padlót egy 20×60 cm-es felületen. Az árokból 14–16. századi kerámiatüredékeket és újkori üvegtüredékeket gyűjtöttünk.

Eszterházy utca

Az április 9–15. közti időszakban az Eszterházy utca teljes hosszában kicserélték a fővezetékét, de ez mindvégig a régi vezeték nyomvonalán történt, így érintetlen régészeti jelenségeket alig tudtunk regisztrálni. Az utca Fő tér felőli végén a kiásott árok metszetén több újkori

gödör feltjét is megfigyeltük, dokumentáltuk. Ugyanitt több újkori cserép és egy 13–14. századi, tagolt peremű, vállán bekarcolt hullámvonallal díszített fazéktüredék került elő. Augusztus 11-én vezetéköt kötötték be a 11. sz. házba. Az árokból néhány középkori cserepet gyűjtöttünk.

Görgey utca

Július 8-án a Görgey u. 2. előtt, a Széchenyi és Görgey u. találkozásánál jelentkeztek régészeti jelenségek. A 60–70 cm széles, 150 cm mély közműárokot itt olyan nyomvonalra helyezték, melyet korábban nem bolygattak beásással. A kiásott mélységben még nem érték el az altalajt. A jelenkori bolygatott talajréteg alatt egy paticsos, faszémszemcsés, agyagos betöltés húzódott újkori és kevés középkori cseréppel. A közműárok K-i felében az említett réteg alatt sikerült elkülöníteni egy sárga agyagos feltöltést, benne egy vékony koromréteget, alatta egy sóderes járó- vagy építési szintet. Ezekből a rétegekből középkori (14–16. századi) fazéktüredékek kerültek elő. A középkori réteget 2–3 újkori beásás vágta.

Katona Lajos utca

A Katona Lajos utcának az Eszterházy u. felőli szakaszán végeztek földmunkákat augusztus 17–18-án. A korábban is bolygatott helyszínen régészeti jelenséget nem regisztráltunk, a kidobott földből kevés középkori kerámiatüredéket gyűjtöttünk.

Széchenyi utca

A Széchenyi utcában víz- és szennyvízvezeték fektetéséhez kapcsolódóan végeztek földmunkákat az augusztus 17. és szeptember 8. közti időszakban. A 14. sz. ház előtt, a nagykapu bal oldala és a sportbolt bejárata melletti jobb ablak jobb oldala közötti szakaszon láthatóvá vált a középkori Hatvani kapu részlete, pontosabban a kapu egyik fala teljes hosszában. A régi vízgerinc hosszában vágta a falat, emiatt a belső falsík nem volt megfigyelhető, a külső falsík pedig feltehetőleg a 10. sz. előtt lévő parkolók alatt van. A látható falszakasz az utcával párhuzamos, kb. 8–9 m hosszú, két végén derékszögben megtörik. A falak szélessége legalább 150 cm, de biztosan a fenti okok miatt nem lehetett megállapítani. A kapu főút felőli sarkánál, a falsíktól 30 cm-re a falban 50–60 cm mély és 60 cm széles cölöphely került elő, oldala habarccsal kiöntve, belsejében korhadat fadarabok. A Főtér felé haladva a cölöphelytől 1 m-re a falban félkörös bemélyedés látható, kb. 60 cm széles és 40 cm mély. A főút felé eső saroknál, a külső falsík előtt, 180 cm mélyen, 160 cm szélességben korabeli habarccsal kevert, vízszintesre síkozott, tapasztott/lejárt felület került elő. Itt sejthető az alapozás teteje, valamint a korabeli járószint, innen indulnak a kapu felmenő falai. A falak teteje jelenleg az utcaszint alatti 40–50 cm-es mélységig emelkedik. A jelenkori–újkori rétegek alatt az árokban megfigyelt betöltés: sóderrel